

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
 وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ (190) الَّذِينَ
 يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَ
 يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا
 خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
 (191) رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا
 لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ (192) رَبَّنَا إِنَّنا سَمِعْنَا مُنَادِيًا
 يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا
 ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (193)
 رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ (194) فَاسْتَجَابَ
 لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أَضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرِ

أَوْ أَنْتَى بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَ
 أَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ أُودُوا فِي سَبِيلِي وَ قَاتَلُوا وَ
 قُتِلُوا لَا كُفْرَنَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَ لَا دُخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ
 تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَ اللَّهُ
 عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ (195) لَا يَغْرَنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ
 كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ (196) مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَاؤَاهُمْ
 جَهَنَّمُ وَ بِئْسَ الْمِهَادُ (197) لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا
 رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ
 لِلْأَبْرَارِ (198) وَ إِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ
 بِاللَّهِ وَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ
 لَا يَشْتَرُونَ بَيَّاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ

أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (199)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَ

اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (200)

Behold! In the creation of the heavens and the earth, and the alternation of night and day,— there are indeed signs for men of understanding,— men who remember Allah, standing, sitting, and lying down on their sides, and contemplate the (wonders of) creation in the heavens and the earth, (with the saying): "Our Lord not for naught hast thou created (all) this! Glory to Thee! Give us salvation from the chastisement of the fire. "Our Lord! Any whom Thou dost admit to the fire, truly Thou coverest with shame, and never will wrong-doers find any helpers! "Our Lord! We have heard the call of one calling (us) to faith, 'Believe ye in the Lord,' and we have believed. Our Lord! Forgive us our sins, blot out from us our iniquities, and take to Thyself our souls in the company of the righteous. "Our Lord! Grant us what Thou didst promise unto us through Thine messengers, and save us from shame on the day of judgment: for Thou never breakest Thy promise." And their Lord hath accepted of them, and answered them: "Never will I suffer to be lost the work of any of you, be he male or female: Ye are members, one of another: those who have left their homes, or been driven out therefrom, or suffered harm in My cause, or fought or been slain,— verily, I will blot out from them their iniquities, and admit them into gardens with rivers flowing beneath;— a reward from Allah is the best of reward." Let not the strutting about of the unbelievers through the land

deceive thee: little is it for enjoyment: their ultimate abode is hell: what an evil bed (to lie on)! On the other hand, for those who fear their Lord, are gardens, with rivers flowing beneath; therein are they to dwell (for ever),— an entertainment from Allah; and that which is from Allah is the best (bliss) for the righteous. And there are, certainly, among the people of the book, those who believe in Allah, in the revelation to you, and in the revelation to them, bowing in humility to Allah: they will not sell the signs of Allah for a miserable gain! For them is a reward with their Lord, and Allah is swift in account. O ye who believe! Persevere in patience and constancy; vie in such perseverance; strengthen each other; and fear Allah; that ye may prosper.

زمین اور آسمانوں کی پیدائش میں اور رات اور دن کے باری باری سے آنے

میں ان ہوش مند لوگوں کے لیے بہت نشانیاں ہیں۔ جو اٹھتے، بیٹھتے اور

لیٹتے، ہر حال میں خدا کو یاد کرتے ہیں اور زمین اور آسمانوں کی ساخت میں غور

و فکر کرتے ہیں۔ (وہ بے اختیار بول اٹھتے ہیں) "پروردگار، یہ سب کچھ تو نے

فضول اور بے مقصد نہیں بنایا ہے، تو پاک ہے اس سے کہ عبث کام کرے۔

پس اے رب، ہمیں دوزخ کے عذاب سے بچالے، تو نے جسے دوزخ میں

ڈالا اسے درحقیقت بڑی ذلت و رسوائی میں ڈال دیا، اور پھر ایسے ظالموں کا

کوئی مددگار نہ ہوگا، مالک ہم نے ایک پکارنے والے کو سنا جو ایمان کی طرف

بلاتا تھا اور کہتا تھا کہ اپنے رب کو مانو۔ ہم نے اس کی دعوت قبول کر لی، پس
 اے ہمارے آقا، جو قصور ہم سے ہوئے ہیں ان سے درگزر فرما، جو برائیاں
 ہم میں ہیں انھیں دور کر دے اور ہمارا خاتمہ نیک لوگوں کے ساتھ کر۔
 خداوند! جو وعدہ تو نے اپنے رسولوں کے ذریعہ سے کئے ہیں ان کو ہمارے
 ساتھ پورا کر اور قیامت کے دن ہمیں رسوائی میں نہ ڈال، بے شک تو اپنے
 وعدے کے خلاف کرنے والا نہیں ہے۔" جواب میں ان کے رب نے فرمایا
 : "میں تم میں سے کسی کا عمل ضائع کرنے والا نہیں ہوں، خواہ مرد ہو یا
 عورت، تم سب ایک دوسرے کے ہم جنس ہو۔ لہذا جن لوگوں نے میری
 خاطر اپنے وطن چھوڑے اور جو میری راہ میں اپنے گھروں سے نکالے گئے
 اور ستائے گئے اور میرے لئے لڑے اور مارے گئے ان کے سب قصور میں
 معاف کر دوں گا اور انھیں ایسے باغوں میں داخل کروں گا جن کے نیچے
 نہریں بہتی ہوں گی۔ یہ ان کی جزا ہے اللہ کے یہاں، اور بہترین جزا اللہ ہی
 کے پاس ہے۔" اے نبی، دنیا کے ملکوں میں خدا کے نافرمان لوگوں کی چلت

پھیرت تمہیں کسی دھوکے میں نہ ڈالے۔ یہ محض چند روزہ زندگی کا تھوڑا سا
 لطف ہے، پھر یہ سب جہنم میں جائیں گے جو بدترین جائے قرار ہے۔ برعکس
 اس کے جو لوگ اپنے رب سے ڈرتے ہوئے زندگی بسر کرتے ہیں، ان کے
 لئے ایسے باغ ہیں جن کے نیچے نہریں بہتی ہیں، ان باغوں میں وہ ہمیشہ رہیں
 گے، اللہ کی طرف سے یہ سامان ضیافت ہے ان کے لئے، اور جو کچھ اللہ کے
 پاس ہے نیک لوگوں کے لئے وہی سب سے بہتر ہے۔ اہل کتاب میں بھی
 کچھ لوگ ایسے ہیں جو اللہ کو مانتے ہیں، اس کتاب پر ایمان لاتے ہیں جو تمہاری
 طرف بھیجی گئی ہے اور اس کتاب پر بھی ایمان رکھتے ہیں جو اس سے پہلے خود
 ان کی طرف بھیجی گئی تھی، اللہ کے آگے جھکے ہوئے ہیں، اور اللہ کی آیات کو
 تھوڑی سی قیمت پر بیچ نہیں دیتے۔ ان کا اجر ان کے رب کے پاس ہے اور اللہ
 حساب چکانے میں دیر نہیں لگاتا۔ اے لوگو جو ایمان لائے ہو، صبر سے کام لو،
 باطل پرستوں کے مقابلہ میں پامردی دکھاؤ، حق کی خدمت کے لئے کمر بستہ
 رہو اور اللہ سے ڈرتے رہو، امید ہے کہ فلاح پاؤ گے۔

~~~~~

ज़मीन और आसमानों की पैदाइश में और रात और दिन के बारी-बारी से आने में उन होशमन्द लोगों के लिए बहुत निशानियाँ हैं जो उठाते, बैठते और लेटते, हर हाल में खुदा को याद करते हैं और ज़मीन और आसमानों की साख़्त में गौर व फ़िक्र करते हैं। (वे बेइख़तियार बोल उठते हैं) “परवरदिगार, यह सब कुछ तूने फुज़ूल और बेमकसद नहीं बनाया है, तू पाक है इससे कि अबस काम करे। पास ऐ रब, हमें दोज़ख के अज़ाब से बचा ले, तूने जिसे दोज़ख में डाला उसे दरहकीकत बड़ी ज़िल्लत व रुसवाई में डाल दिया, और फिर ऐसे ज़ालिम्‌ों का कोई मददगार न होगा। मालिक, हमने एक पुकारनेवाले को सुना जो ईमान की तरफ़ बुलाता था और कहता था कि अपने रब को मानो। हमने उसकी दावत कबूल कर ली। पस ऐ हमारे आका, जो कुसूर हमसे हुए हैं उनसे दरगुज़र फरमा, जो बुराइयाँ हममें हैं उन्हें दूर कर दे और हमारा खात्मा नेक लोगों के साथ कर। खुदावन्दा, जो वादे तूने अपने रसूलों के ज़रीए से किए हैं उनको हमारे साथ पूरा कर और क़ियामत के दिन हमें रुसवाई में न डाल, बेशक तू अपने वादे के ख़िलाफ़ करनेवाला नहीं है।” जवाब में उनके रब ने फ़रमाया, “मैं तुममें से किसी का अमल ज़ाया करनेवाला नहीं हूँ। खाह मर्द हो या औरत, तुम सब एक दूसरे के हम-जिन्स हो। लिहाज़ा जिन लोगों ने मेरी खातिर अपने वतन छोड़े और जो मेरी राह में अपने घरों से निकाले गए और सताए गए और मेरे लिए लड़े और मारे गए, उनके सब कुसूर मैं माफ़ कर दूँगा और उन्हें ऐसे बाग़ों में दाख़िल करूँगा जिनके नीचे नहरें बहती होंगी। यह उनकी ज़ज़ा है अल्लाह के यहाँ, और बेहतरीन ज़ज़ा अल्लाह ही के पास है।” ऐ नबी, दुनिया के

~~~~~

~~~~~

मुल्कों में खुदा के नाफरमान लोगों की चलत-फिरत तुम्हें किसी धोखे में न डाले । यह महज चन्द रोज़ा ज़िन्दगी का थोड़ा-सा लुत्फ़ है, फिर ये सब जहन्नम में जाएँगे जो बदतरीन जाए-करार है । बरअक्स इसके जो लोग अपने रब से डरते हुए ज़िन्दगी बसर करते हैं उनके लिए ऐसे बाग़ हैं जिनके नीचे नहरें बहती हैं, उन बाग़ों में वे हमेशा रहेंगे, अल्लाह की तरफ़ से यह सामने-ज़ियाफ़त है उनके लिए, और जो कुछ अल्लाह के पास है नेक लोगों के लिए वही सबसे बेहतर है । अहले-किताब में भी कुछ लोग ऐसे हैं जो अल्लाह को मानते हैं, इस किताब पर ईमान लाते हैं जो तुम्हारी तरफ़ भेजी गई है और उस किताब पर भी ईमान रखते हैं जो इससे पहले खुद उनकी तरफ़ भेजी गई थी, अल्लाह के आगे झुके हुए हैं, और अल्लाह की आयात को थोड़ी-सी कीमत पर बेच नहीं देते । उनका अज़्र उनके रब के पास है और अल्लाह हिसाब चुकाने में देर नहीं लगाता । ऐ लोगो जो ईमान लाए हो, सब्र से काम लो, बातिलपरस्तों के मुक़ाबले में पामर्दी दिखाओ, हक़ की ख़िदमत के लिए कमारबस्ता रहो और अल्लाह से डरते रहो, उम्मीद है कि फ़लाह पाओगे ।